

demogeograf Dražen Živić, a Petar Feletar piše o osnovnim značajkama suvremenog prometno-geografskog položaja Molvi. Ivana Žebec razradila je najvažnije značajke iskorištavanja prirodnog plina i utjecaja te djelatnosti na razvoj općine Molve. Zbornik završava člankom Silvija Jerčinovića o mogućnostima razvoja ruralnog turizma u općini Molve vrednovanjem povijesne, tradicijske i prirodne baštine toga kraja.

Dragutin FELETAR

ZNAKSTVENO-STRUČNI SKUP, RIJEKA SAVA I GRAD ZAGREB – POVIJESNA ISKUSTVA I BUDUĆI RAZVOJ, - POVODOM 110. OBLJETNICE POČETKA REGULACIJE SAVE KOD ZAGREBA I 45. OBLJETNICE VELIKE POPLAVE, ZAGREB, 26. LISTOPADA 2009.

U drugoj polovini rujna 2010. godine doživjeli smo rijeku Savu kao novu, ali nikad prestalu opasnost za grad.

U okolici grada: na lijevoj obali rijeke i području Zaprešića i općine Brdovec (uzvodno od Zagreba), te Rugvice (nizvodno od Zagreba), a na desnoj obali na području Samobora (uzvodno od Zagreba), te Velike gorice i općine Orle (nizvodno od Zagreba) proglašeno je izvanredno stanje i poplavljeno je na stotine domaćinstava.

Uzvodno od Zagreba nema izgrađenog obrambenog sustava obrane od poplava koji bi zadovoljavao uobičajene kriterije zaštite, dok je na nizvodnom dijelu došlo do proboja starih nasipa. Analiza ove posljednje u nizu poplava Save još nije završena, ali se upravo zbog posljednje poplave pokazuje opravdanost održavanja prošlogodišnjeg skupa.

O "nezavršenoj priči" odnosa rijeke Save i grada Zagreba nužno je raspravljati na multidisciplinarni način s nadom da će takva rasprava doprinijeti interdisciplinarnom pristupu i u konačnici najboljim rješenjima.

Vratimo se prikazu skupa.

U Zagrebu je 26. listopada 2009. na dan velike poplave Zagreba održan cjelodnevni znanstveno-stručni skup. Skup je iniciralo Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju (DHEPE) i posebno njegova potpredsjednica **Mirela Slukan Altić**, a kao suorganizator se pridružilo Hrvatsko hidrološko društvo i njegov član **Ljudevit Tropan**. Pokrovitelj skupa bile su Hrvatske vode čije je vodstvo prepoznalo vrijednost i važnost ciljeva i sadržaja skupa.

Na početku rada je generalni direktor Hrvatskih voda **Jadranko Husarić** istaknuo da je to prvi znanstveno-stručni skup organiziran povodom navedenih obljetnica važnih za grad Zagreb.

Na skupu je sudjelovalo više od 80 znanstvenika i stručnjaka kojima je izloženo 15 referata/prezentacija od ukupno 26 autora i koautora. Objavljena je knjiga sažetaka, a naknadno je u časopisu *Hrvatske vode* broj 73, rujan 2010. objavljeno ukupno šest kategoriziranih članaka prezentiranih na skupu, te jedan članak kao nekategorizirani stručni prikaz.

Za čitatelje časopisa *Ekonomska povijest i ekohistorija* treba navesti zanimljive rasprave o kategorizaciji članaka koji su predloženi s područja društvenih i humanističkih znanosti u odnosu na članke s područja tehničkih znanosti koji se uobičajeno objavljuju u časopisu *Hrvatske vode*. Smatram da je to inače područje rasprave u hrvatskoj znanstvenoj zajednici koje tinja, ali se ni ne teži argumentiranoj raspravi i stvaranju tolerantnog holističkog pristupa u cjelokupnoj znanstvenoj produkciji.

Rad se odvijao u pet sekcija:

- Sava u suvremenom vodnom i prometnom gospodarstvu Zagreba – 3 referata,
- Povijest regulacije Save kod Zagreba i njezine socio-ekonomske posljedice na razvoj grada – 4 referata,
- Poplave u Zagrebu – posljedice i odjeci – 3 referata,
- Slike i ljudi – živi svjedoci i njihova sjećanja – 2 referata,
- Socijalni i ekološki aspekti odnosa prema rijeci Savi – 3 referata.

Vrijednost skupu dodatno su dale rasprave sudionika – gostiju i autora.

Potvrđene su osnovne postavke ciljeva koje su zacrtali organizatori skupa. Tako je najprije potvrđena podudarnost aktivnosti na regulaciji Save i izgradnji sustava zaštite od poplava na današnjem području grada Zagreba nakon poplava 1885. i 1964. godine (*Mirela Slukan Altić, Danko Biondić&Zvonko Marenić, Ljudevit Tropan*). Međutim, obje poplave i njihov utjecaj na prirodne i društvene okolnosti u gradu Zagrebu nije dovoljno istražen ni vrednovan. Početna istraživanja povijesnih demografskih kretanja i njihove povezanosti s poplavama zaslužuju pozornost i nastavak radi utjecaja na budućnost (*Hrvoje Petrić*). Različite okolnosti uvjetovale su na različit način pristup odnosu grada i rijeke.

Predstavljena su početna istraživanja razvoja grada Zagreba i stvaranja naseljenih područja u nizinskom dijelu grada (*Mirela Slukan Altić*), te zakonodavni okviri podobni za ostvarenje radova na regulaciji rijeke Save (*Zlata Živaković-Kerže*), ali i dio socijalnih prilika na tom području grada Zagreba (*Mira Kolar Dimitrijević*). Zanimljiv je bio povijesni pregled utjecaja sportsko-rekreacijskih sadržaja na Savi i u bliskom zaobalju na društveni život grada (*Ariana Štulhofer et al.*), kao i prikaz odnosa umjetnosti i Save s gradom (*Branka Hlevnjak*).

Ukazano je na opći kulturološki spektar međuodnosa rijeke Save i grada kroz koji rijeka prolazi, te brojne neiskorištene mogućnosti u tom smislu.

Na temelju recentnih istraživanja o poplavi na zagrebačkom Filozofskom fakultetu (*Drago Roksanđić et al.*) i aktivnosti koje se sustavno provode u Firenci nakon poplave Arna 1964. godine (*Ivica Šute*) nametnula se ideja o pokretanju slične aktivnosti u Zagrebu i stvaranja svojevrsne banke podataka – dokumentacije i sjećanja.

Predavači su, bez obzira na izvornu struku i specijalnost, isticali potrebu daljnjeg multidisciplinarnog i interdisciplinarnog istraživanja i djelovanja kako bi radovi na uređenju Save na području Grada Zagreba bili nastavljeni. Istaknuto je da značajnijih radova na rijeci Savi u Zagrebu nije bilo od kraja 70-tih godina, osim izgradnje praga u koritu kod Termoelektrane-toplane sredinom 80-tih godina prošlog stoljeća.

Naime, bez obzira na postojanje *Vodoprivredne osnove Grada Zagreba* iz 1982. godine i njenog uključivanja u *Generalni urbanistički plan* i dalje postoje prijedori o pristupu grada njegovoj rijeci, što je uočeno i na skupovima o vodama i razvoju grada Zagreba održanima tijekom 2008. godine.

Iskazana je skepsa u odnosu na objektivnu starost projekata o uređenju Save kroz Zagreb i njihovu tehničku i ekonomsku opravdanost, te ekološku i sociološku prihvatljivost (*Zoran Hebar, Krešimir Ivaniš et al.*). Visoki stupanj sigurnosti Grada Zagreba od poplava velikih voda Save nije dovoljan u odnosu na novonastale uvjete u prostoru i postojanju različitih društvenih i institucionalnih interesa. Naglašeno je da postojeće rješenje i stanje predstavljaju samo privremenu mjeru kompleksnog uređenja Save na području grada.

Potvrđeno je da je vodni režim Save na području Grada Zagreba značajno izmijenjen (*Biondić&Marenić, Tropan*). Osim analize vrijednosti noveliranih rješenja vodnih stuba i akumulacija iz *Vodoprivredne osnove grada Zagreba*, posebno su bili zapaženi prijedlozi (*Biondić&Marenić*):

- o prioritetnim radovima na Savi u Zagrebu - **građenju regulacijskih pragova:**

kod Petruševca,

nizvodno od preljeva Jankomir, te rekonstrukcija regulacijskog praga kod Termoelektrane - toplane Zagreb.

Sustavom pragova se ne preudicira konačno rješenje uređenja Save kod Zagreba, nego se nastoji što prije stabilizirati riječno dno. Sustavom pragova omogućilo bi se podizanje vodostaja Save, te bolja prihrana gradskih vodocrpilišta i jezera (Jarun i Bundek) vodom prije konačnog rješenja s vodnim stubama. Omogućila bi se i novoprojektirana distribucija voda na preljevu Jankomir, čime bi povećala sigurnost nizvodne dionice Save od poplava. Međutim, nije navedeno kad će se i na koji način ostvariti navedeni prijedlozi, tj. tko će financirati projekte i njihovu izvedbu. *(Valja vjerovati da će zadnja poplava Save – uzvodno i nizvodno od Zagreba doprinijeti vrlo skorom ostvarenju palijativnih rješenja od kojih se godinama odustajalo težeći izgradnji konačnih rješenja – op. Lj.T.)*

Posebni naglasci upućeni su potrebi veće koordinacije nadležnih državnih i gradskih službi u području prostornog planiranja i projektiranja kapitalnih objekata koji se posebno u domeni prometnih pravaca i prijelaza (mostovi, brane na hidrotehničkim stubama) predlažu i rješavaju neprimjereno i ishitreno.

Nastojanje organizatora bilo je da se o odnosu rijeke Save i grada Zagreba raspravi na novi način. U tome se uspjelo i za vjerovati je da će nadležne i odgovorne institucije i tvrtke prihvatiti prijedlog da se o u daljnjem nužnom djelovanju na rijeci Savi u Zagrebu vodi računa o postojanju bogatog i neistraženog povijesnog iskustva koje može i mora biti podloga za djelovanje u budućnosti.

Suradnja među stručnjacima različitih struka koji se bave rijekom Savom, omogućila bi uvid u problematiku suvremenog stanja, a njihova komparativna analiza bi mogla prostornim planerima i urbanistima otvoriti neke nove mogućnosti valorizacije rijeke Save u Zagrebu temeljene na povijesnim iskustvima.

Jedna zanimljivost karakterizira sve učestalije rasprave o odnosu rijeke Save i grada/Grada Zagreba. To su inicijative nevladinih udruga koje ukazuju na postojanje interesa građana za jednu

od bitnih prirodnih odrednica grada – njenu rijeku. Tako je *Udruga za očuvanje hrvatskih voda i mora SLAP* organizirala 4. i 5. prosinca 2008. godine skup s naslovom *Zagrebačke vode*, te objavila provokativne zaključke. Nastavno je *Lokalna baza za osvježavanje kulture* organizirala u Zagrebu od 29. rujna do 6. listopada 2009. godine *Urban festival* s ciljem istraživanja specifične problematike ove neuralgične gradske točke, odnosno linije: kakvu vrstu granice predstavlja Sava u urbanizmu grada Zagreba? Radi li se o granici koja gradsko tkivo dijeli na dva grada, o granici unutar grada ili tek o prekidu – mjestu dokolice i slobode? Uz tu ideju i niz manifestacija predočen je i slogan *Sava svima!*

Sve inicijative bivaju na određeni način podržane od službenih institucija (državnih i gradskih), ali upravo te institucije same ne poduzimaju akcije koje vode ostvarenju najboljih i nužnih radova za poboljšanje vodnog režima Save na širem području grada, a ni ostvarenju drugih oblika korištenja voda i prostora koji bi oplemenili taj dio grada.

Nažalost, za skup, unatoč poslanim pozivima, nije bilo dovoljno iskazanog interesa novinara (uz iznimku prikaza i komentara u Večernjem listu objavljenom 27. listopada 2009.). Također može zabrinuti pojava da mlađi stručni zaposlenici Hrvatskih voda i Ministarstva regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva (koji djeluju u istoj poslovnoj zgradi) ne pokazuju interes za sudjelovanje na javnim stručnim i znanstvenim skupovima koji se inače organiziraju u prizemlju zgrade.

Bliska budućnost treba biti obilježena odlučnošću u djelovanju, kako pasivnost u donošenju odluka nebi ponovno ugrozila grad, ali na drugačiji, možda pogubniji način.

Ljudevit TROPAN

OBILJEŽAVANJE 350. OBLJETNICE NOVOGA ZRINA I 70. GODIŠNJICE DRAGUTINA FELETARA

U Donjoj Dubravi je 10. srpnja 2011. održano obilježavanje 350. obljetnice Novoga Zrina (1661. – 2011.) i 70. godišnjice prof. dr. sc. Dragutina Feletara. Ova obilježavanja održana su u organizaciji Družbe „Braća hrvatskoga zmaja“ - zmajskih stolova u Čakovcu i Križevcima, Društva za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju i Općine Donja Dubrava. Događaju su prisustvovali brojni suradnici i kolege prof. Feletara kao i njegovi doktorandi, pripadnici Družbe Braća hrvatskoga zmaja na čelu s Velikim mešтром Nevijom Šetićem, predstavnici Općine Donja Dubrava, te Feletarovi prijatelji i članovi uže obitelji.

Novi Zrin

Susret je započeo na starom imanju Dragutina Feletara u Donjoj Dubravi, a nastavio se pokraj spomenika Novom Zrinu na rijeci Muri (područje Općine Legrad). Tamo su pripadnici Družbe „Braća hrvatskoga zmaja“ položili vijence na spomenik Novom Zrinu, uz protokolarno sudjelovanje pripadnika Zrinske garde iz Čakovca. Dragutin Feletar tom je prigodom održao govor o značaju Novog Zrina u kontekstu razdoblja u kojem je ova utvrda izgrađena.

Utvrdu je 1661. dao izgraditi Nikola Zrinski nasuprot osmanskoj utvrdi Kaniži (današnja Nagykanizsa), a cilj mu je bio na strateški dobrom položaju stvoriti utvrdu koja bi zadovoljavala funkciju i napada i obrane. Utvrda se sastojala od dva dijela. Utvrda se nalazila na lijevoj obali Mure. Turci Osmanlije su utvrdu razorili nakon opsade 1664. prije nego su skupivši ogromnu vojsku

Ekonomska i ekohistorija
Economic- and Ecohistory

Časopis za gospodarsku povijest i povijest okoliša

Journal for Economic History and Environmental History

Volumen VII. / Broj 7
Zagreb - Samobor 2011.
ISSN 1845-5867
UDK 33 + 9 + 504.3

Nakladnici / Publishers:

Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju
Society for Croatian Economic History and Environmental History
Ivana Lučića 3, HR - 10000 Zagreb
tel.: +385/1/61-20-148, fax: +385/1/61-56-879

Izdavačka kuća Meridijani
p.p. 132, 10430 Samobor
tel.: 01/33-62-367, faks: 01/33-60-321
e-mail: meridijani@meridijani.com
www.meridijani.com

Sunakladnici / Co-publishers:

Sekcija za gospodarsku povijest Hrvatskog nacionalnog odbora za povijesne znanosti Zagreb
(moderator: Hrvoje Petrić)

Međunarodni istraživački projekti: »Triplex Confinium - Hrvatska višegraničja u euromediterranskom kontekstu« (voditelj prof. dr. sc. Drago Roksanđić) i Triplex Confinium - »Hrvatska riječna višegraničja« (voditeljica: doc. dr. Nataša Štefanec) Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Urednici / Editors-in-chief:

Hrvoje Petrić, Drago Roksanđić

Uredništvo / Editorial Staff:

Dragutin Feletar, Željko Holjevac, Mira Kolar-Dimitrijević, Dubravka Mlinarić, Nenad Moačanin, Hrvoje Petrić, Drago Roksanđić, Mirela Slukan Altić, Ivica Šute

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Board:

Drago Roksanđić - predsjednik (*Zagreb, Hrvatska*), Daniel Barić (*Le Havre-Pariz, Francuska*), Slaven Bertoša (*Pula, Hrvatska*), Zrinka Blažević (*Zagreb, Hrvatska*), Tatjana Buklijaš (*Cambridge, UK*), Boris Golec (*Ljubljana, Slovenija*), Hrvoje Gračanin (*Zagreb, Hrvatska*), Paul Hirt (*Tempe, SAD*), (Andrej Hozjan (*Maribor, Slovenija*), Halil Ćinalcik (*Ankara, Turska*), Egidio Ivetić (*Padova, Italija*), Silvije Jerčinović (*Križevci, Hrvatska*), Karl Kaser (*Graz, Austrija*), Isao Koshimura (*Tokio, Japan*), Marino Manin (*Zagreb, Hrvatska*), Christof Mauch (*München, Njemačka*), Kristina Milković (*Zagreb, Hrvatska*), Ivan Mirnik (*Zagreb, Hrvatska*), Mirjana Morosini Dominick (*Washington D.C., SAD*), Géza Pálffy (*Budimpešta, Mađarska*), Daniel Patafta (*Zagreb, Hrvatska*), Lajos Rácz (*Szeged, Mađarska*), Gordan Ravančić (*Zagreb, Hrvatska*), Marko Šarić (*Zagreb, Hrvatska*), Mladen Tomorad (*Zagreb, Hrvatska*), Jaroslav Vencalek (*Ostrava, Češka*), Milan Vrbanus (*Slavonski Brod, Hrvatska*), Zlata Živaković Kerže (*Osijek, Hrvatska*)

Prijelom / Layout:

Saša Bogadi

Za nakladnike / Journal directors:

Petra Somek, Hrvoje Petrić

ISSN:

1845-5867

Tisak i prijelom/ Layout and print by:

Bogadigrafika, Koprivnica 2011.

Adresa uredništva / Mailing address:

Hrvoje Petrić (urednik)
Odsjek za povijest, Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
e-mail: h.petric@inet.hr

Tiskano uz potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH i Koprivničko-križevačke županije

PRIKAZI KNJIGA

Gyulai Eva, Horvath Zita, Turbuly Eva, Gospodarstvo i društvo međimurskog vlastelinstva u 17-18. stoljeću (Andreja Talan)	140
Joan Dunayer, Specizam, Diskriminacija na osnovi vrste (Tomislav Krznar)	142
Podravina, Časopis za multidisciplinarna istraživanja, vol. IX, broj 17 (Tomislav Krznar)	145
Podravina, Časopis za multidisciplinarna istraživanja, vol. IX, broj 18 (Tomislav Krznar)	148
Tomislav Krznar, Bioetički mozaik (Hrvoje Jurić)	150
Ian G. Simmons, Globalna povijest okoliša: od 10000. pr. Kr. do 2000. n. Kr. (Aleksandra Đurić)	151
J. Donald Hughes, Što je povijest okoliša? (Aleksandra Đurić)	154
Zapisnik franjevačkog samostana u Našicama. Knjiga I (1739. – 1787.) (Danijel Patafta)	156
Slaven Bertoša, Osebjuno mjesto austrijske Istre: Lupoglavski kraj u srednjem i novom vijeku (Igor Eterović)	158
Radovi Zavoda za znanstveni rad u Varaždinu, br. 22 (Iva Potočnik)	161
Historia Varasdiensis. Časopis za varaždinsku povjesnicu br. 1 (Iva Potočnik)	162
Radovi Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, br. 42 (Igor Razum)	163
Prostorno planiranje u Jugoistočnoj Europi (Do Drugog svetskog rata) (Marko Šarić).....	165
Molve – ljudi, selo i okoliš u dugom trajanju, društvo za povjesnicu i starine (Dragutin Feletar)	168
ZNANSTVENI SKUPOVI	170
UPUTE SURADNICIMA / INSTRUCTIONS TO CONTRIBUTORS	179

Popis suradnika u časopisu »Ekonomska i ekohistorija«, broj 7 (2011.):**Karl Kaser**, Universität Graz**Drago Roksandić**, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu**Daniel Barić**, Université François-Rabelais, Tours**Hrvoje Petrić**, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu**Zoltán Hajdú**, Centre for Regional Studie, Hungarian Academy of Sciences, Pečuh**Mira Kolar-Dimitrijević**, Draškovićeve 23, Zagreb**Harald Heppner**, Universität Graz**Nataša Kolar**, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož**Željko Holjevac**, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu**Igor Žiberna**, Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru**Mirela Slukan Altić**, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar Zagreb**Ljudevit Tropan**, Hrvatske vode Zagreb**Andreja Talan**, student, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu**Tomislav Krznar**, Veleučilište u Karlovcu**Hrvoje Jurić**, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu**Aleksandra Đurić**, Sveučilište Eötvös Loránd u Budimpešti**Dragutin Feletar**, član suradnik HAZU, Zagreb-Koprivnica**Daniel Patafta**, Katolički bogoslovni fakultet, Sveučilište u Zagrebu**Igor Eterović**, Lovran**Iva Potočnik**, Varaždin**Igor Razum**, student, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu**Marko Šarić**, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu**Vladimir Šadek**, Koprivničko-križevačka županija**Csaba G. Kiss**, Sveučilište Eötvös Loránd u Budimpešti**Vjeran Kursar**, Filozofski fakultet, Zagreb

Ekonomsku i ekohistoriju referiraju:

HISTORICAL ABSTRACTS, ABC CLIO Library, Santa Barbara, California, USA

AMERICA: HISTORY AND LIFE, Washington, USA

JOURNAL OF ECONOMIC LITERATURE (JEL), Pittsburgh, USA

CENTRAL AND EASTERN ONLINE LIBRARY, Frankfurt am Main, Deutschland

ECONLIT - AMERICAN ECONOMIC ASSOCIATION, Nashville, USA